

Dalastämning /

Svedelius, Axel,

81 A Br.

• SVEDELIUS, Ax. G. J.

Väst. Sv.
(Bv)
6

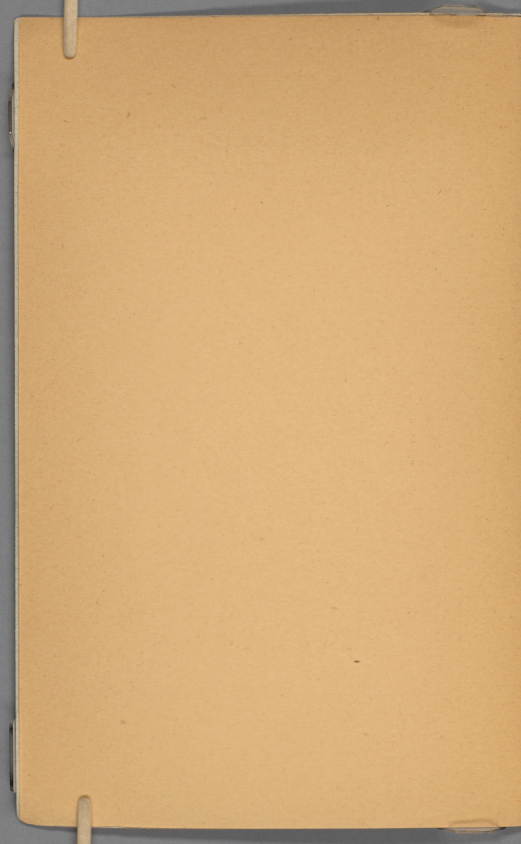
DALASTÄMNING

NEDSKRIFVEN ÅR 1871

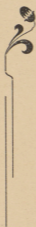
af A. G. S...s

1903

DALASTÄMNING

NEDSKRIFVEN ÅR 1871

af A. G. S...s

DALARNE.

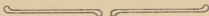
Du armodets, mödans, försakelsernas land!
Hvem följer mig nu hän till dina bygder
Att se det folk, som dväljes vid Dalaelfvens strand
Bland minnena af stora fäders dygder?
Du Sveriges frihets vagga, dess trognaste försvar,
Der flärdlösheten broder med gästfriheten var
Och gammal-svenska troheten och kraften.

Hur skiftande de scener du bjuder vandrarn på; —
Se elfven der, som majestätiskt flyter
Och i sin blanka yta afspeglar himlen blå, —
Men plötsligt se'n med forsens stämma ryter,
Och öfver vilda klippor i skum med gny och dån
Emellan tvåra bräddar sig störtar fjällets son,
Och furorna stå lutande och lyssna.

Här sädesfälten bölja så långt vår blick kan nå,
Utaf de blåa bergen rundt omslutne,
Der hjordarne på bete så lugnt och fridfullt gå,
Af aftonsolens purpurglans begjutne.
Der åter ödemarken, den dystra, brända hed,
Hvarpå de svedda träden att multna lagt sig ned
Och vittna om hur allting är förgängligt.

I dag i yppig fågning hur frodig grödan står,
Och hoppet nu all liden nöd försonar.
I natt dock kanske frosten utöfver bygden går
Och icke ens den armes teg förskonar. —
Men högt bland dina fjällar, vid dina forsars brus
Och djupt i dina dalar vid dina skogars sus
Du ammat upp ett folk, som kan försaka.

När hungersnöden nalkats det gjort af bark sitt bröd
Samt lugnt och tåligt bidat bättre tider.
Då hafrekakan sedan försonat liden nöd
Det snart förglömde huru hungren svider.
En främling kanske ömkar det folkets hårda lott,
Men modet svek det aldrig, och det tror Gud om godt.
Dock tål det medgång mindre väl än nöden.

LEKSAND.

Det är helgdag. Solen strålar från en himmel hög och blå
Och i trädens gröna kronor sjunga glädt de fåglar små,
Sända upp till allas Fader fröjdefullt sin morgonbön,
Tacka Gud för lifvets gåfva, för en dag så klar och skön.

Högt på udden invid elfven står i morgonsolens glans
Leksands kyrka rundt kringssluten utaf björkars gröna krans.
Och dess klockor ljuda vida öfver skog och land och sjö,
Tills de klara toner fjärran öfver fjärden sakta dö.

Vid en vik strax innan elfven smyger sig ur Siljans famn,
Der en udde ifrån stranden bildar skyddande en hamn,
Synas utpå Österviken båtar ila emot land,
Drifna utaf tjugu åror, styrda utaf kraftfull hand.

Hur de kämpa, hur de täfla hvem som först skall hinna fram!
Och de lefnadsfriska kullor skalkas glädt i båtens stam.
Första båten nalkas stranden — än ett årtag — den står fast,
Och i land på starka armar bäras qvinnorna med hast.

Snabbt de andra ock nå målet; lägga till i "Barkedal",
Der man snart kan räkna båtar ända till ett trettital.
Männen sedan allesamman fatta i med senfull hand
Draga sina kyrkobåtar högt uppå den torra sand.

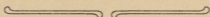
Uppföre den branta stigen denna högtidsklädda tropp
Tågar nu med lätta sinnen mot det höga templet opp.

Ingen, som är frisk och färdig, stannat hemma denna dag,
Ty det är Midsommarsdagen, nattvardsbarnens högtidsdag.

Orgelns djupa toner brusa genom Herrans helgedom
Och det snart ej mera finnes någon plats förblifven tom. —
Ledd utaf den sköna stämman, mjuk och full och silfverklar,
Sången högt på andakts vingar emot tempelhalvvet far.

Och den vörnadsvärde herden tolkar kraftigt livvets ord;
Lär att menskan skapad blifvit mer för himmel än för jord;
Lägger på de ungas sinnen Kristendomens höga bud:
"Älsken nästan som er sjelfva, framför alla älsken Gud!"

Snart vid Herrans bord de unga sina dyra löften ge,
Följda utaf mödrars böner, fädernas välsignelse. —
Präglad djupt i rörda hjärtan, denna stundens allvar står,
Strålar uti minnets tempel intill ålderns sena år.

BERGSÄNG.

○, hvilken anblick! Hvilken tafla rullar
Sig upp för vandrarens förtjusta syn!
Se skog och fält och sjö och berg och kullar,
Och morgonrådnaden i österns bryn!
Men horisonten nu allt högre lågar,
Förkunnar dagens Drottning's härskarmakt,
Nu höjer hon sig strålände och tågar
Fram öfver fästet uti glans och prakt.

Men djupt der under dig nu Siljan breder —
En jättespegel lik — sin yta blå,
Och höga berg i täta, djupa leder,
I sina gröna dräkter klädda, stå
Som hedersvakt kring Dalas skönsta smycke,
Dess sjöars pärla, Siljans bölja klar,
Hvars färg af himmelens har lånat tycke,
Hvars minnen Svenska häfden tecknat har.

Och dessa stränder! Pensel kan ej måla
Med sanna färger dessa hulda drag,
Der lif och kraft och evig ungdom stråla,
Förnyade för hvarje nyfödd dag.
Här Nordens allvar, Söderns skönhet blandas
I harmoni så långt din blick kan nå;
Ja, här du hörer hur naturen andas,
Och känner hur dess alla pulser slå.

Djupt in i viken, nära intill stranden,
Står Rättviks kyrka i sin hvita skrud,
Och pekar uppåt mot de högre landen,
Och visar menskan vägen upp till Gud.
Den står der liksom af förtrollning bunden
Och speglar sig i Siljans klara sjö,
Så enkelt skön, som när i morgonstunden
För spegeln står den ungdomsvarma mö.

Och midt emot på andra sidan fjärden
I yppig, sydländsk fågring står Carlsvik,
En drömmare till denna vrå af världen
Förirrad, än på Söderns skönhet rik.
Han liksom undrar på att här han trifies,
Långt i det fjerran, tysta Nordanland,
Att äfven här en sommardag det gifves
Så skön, som en vid Medelhafvets strand.

Der bortåt öfver sjön kan du se simma
På Siljans våg den väna Sollerön,
Omsluten lätt ännu af morgondimma,
Som sakta far öfver den klara sjön.
Men dimman smälter bort och ön sig breder
I all sin skönhet för din tjusta syn,
Gesundaberget sig i guldglans kläder
Och reser sig med stolthet upp mot skyn.

Långt bort i fjärran emot solen blänker
Der Mora torn i klaran morgonstund,
I kopparskrud högtidligt står och tänker
På minnena från denna helga grund;
Och fonden bildas af de höga bergen,
Som smälta samman sist med himlens blå,
Och hvilka, skiftande till formen, färgen,
Som värdig ram till denna tafla stå.

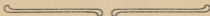
Men ock en annan anblick Siljan bjuder
Den häpnande betraktarn stundom på.
Han kan få se hur hon af vrede sjuder,
Se mjölkhvit hennes barm i vågor gå.
När nordanstormen öfver sjön sig svingar
Och molnen häpne öfver fästet fly,
Och vågen piskas af dess starka vingar,
Och slår mot stranden under dån och gny.

Liksom ett vredgadt lejon då hon ryter
Och tornar skyhögt sina böljor opp,
I raseri hon dem mot stranden bryter,
Och skummet yrar vid dess vilda lopp,
Och sjelfva klippan vid det famntag kalla
Tycks nästan darra för dess vilda hot; —
Den står dock än och vågen måste falla
Tillbaka suckande vid klippans fot.

Ja, härlig Siljans anblick städs förblifver;
I alla skiften majestätiskt skön.
Hvar nyfödd vår nytt lif naturen gifver
Och höljer stranden i sin klädnad grön;
Mildt sommarnatten öfver allting breder
Ett rosenskimradt, genomskinligt flor,
Och höstens andedräkt sen taflan kläder
Uti en färgprakt obeskrifligt stor.

Och vintern sedan! — När den stolta bölja
Till sist han kuivat, gjort den vilde spak,
Och med sin hvita mantel förmått hölja
Och stänga in den under silfvertak,
År den ock härlig. Se den vida bana!
Orörlig, stilla, död så långt du såg; —
Det är dock blott en sömn, ty du kan spana
Hur der ett kraftigt lif på djupet låg.

Ja, den som en gång ifrån Bergsäng kastat
Sin tjusta blick utöfver Siljans våg,
Helt visst på tankens vingar ofta hastat
Tillbaka dit att minnas hvad han såg.
För själens öga säkert ofta sväfvat
Den sköna anblick han deruppe fann. — —
Hur detta *något* i hvar fiber bäfvat
Kan ej *beskrifvas*, det blott *kännas* kan.

MORA.

Om i ditt hjärta du är Svensk, så stanna
Och se dig om! Af vördnad böj din panna!
Du trampar här uppå en helig jord.
Så länge Fosterland för oss än finnes,
Så länge än vårt folk sin ära minnes,
Skall Mora strand i Svenskens minne lefva,
Och hjärtat eldas utaf detta ord.

När Sveas frihet låg i blod begrafven,
Och tyranniet, höjande sin glafven,
Åt landets söner bjöd blott skymf och död;
När Sveriges ovän stod på fädrens grafvar,
Beredd att göra deras barn till slafvar.
Då höjdes här befriarns starka stämman,
Till räddning manande ur landets nöd.

Ser du ej mannen der med örneblicken,
Med höga pannan, ädla hjälteskicken,
Der kraft och snille stå i fast förbund?
På kullen står han, klädd i daladräkten,
Och ännu ljuda för de unga släkten
Hans ord till folket ifrån Mora bygder,
Som står der samladt omkring kullens rund:

"I Dalamän! Jag ser Er stolta skara
Och gläds deröfver, men af landets fara
Och stora nöd min själ är djupt betryckt!

I sen hur här mitt lif man eftertraktar,
Men denna fara jag dock föga aktar,
Blott Fosterlandets räddning är min sträfvan,
Och att se krossadt oket, som oss tryckt."

"Hur länge skola vi — till frihet födde —
Förblifva trålar? Våra fält förödde,
Vår ringa egendom förskingrad se?
Hur danske Kungar svenske män förföljde
I forna dar, med spott och hån dem höljde,
Det minnas än de gamle, och de danske
Med samma grymhet sig ännu bete."

"Väl än I minnens Konung Eriks dagar,
Då Jösse Eriksson för Er skref lagar
Och musten sög ur Dalamännens land!
Nu hafva kommit samma svåra tider,
Nu Svea folk förtrycket åter lider,
Och många ädla svenskars hjärtblod flutit
På Stockholms torg för danske bödlars hand."

"Vårt rikes häfder Edert mod beskrifvit
Och huru Dalamännen ofta blifvit
I nödens stund vår frihets värn och stöd.
Så också nu de andra Sveriges söner
Hit rikta blicken, sända sina böner
Och vänta här, att föresynen finna
Och räddningen ur fosterlandets nöd."

"Så upp, I Dalamän! Jag följer Eder
Och gladt med Er i Edra trogna leder
Jag offerar egendom och lif och blod.

Och innan kort vi visa så tyrannen
Att mod och trohet bo hos svenske mannen;
Att han kan kufvas blott af lagens välde,
Men aldrig under träldomsoket stod.“

Så ifrån kullen Gustafs stämman ljuder
Och Mora folk till kraft och handling bjuder;
Men ännu måttet icke rågadt var.
Med sorg i hjärtat måste hjälten draga
Mot Norges fjäll, att dit sin tillflykt taga
Från Fosterjorden, som han nu skall lämna,
Då fädrens Gud den öfvergifvit har.

Men — ännu vakar dock Försynens öga,
Fast Herrans rådslut vi förstå så föga, —
Snart Gustaf åter står vid Mora strand.
Der samlas Dalamännen kring hans fana,
Han bryter framåt på sin hjältebana,
Och af den kraft, som här sitt fängsel sprängde,
Står än i dag i frihet Sveriges land.

Så fädren förr med mod och ära stridit,
Så de för oss här kämpat, dött och lidit,
En förebild af heder och af dygd.
Halffjärde sekel sedan dess förrunnit,
Men ännu har dock icke tiden hunnit
Att skingra glansen utaf Dalanamnet,
Och ärad högt står ännu Dala bygd.

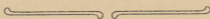
Ja, ännu bergen blånande sig sträcka,
Och gröna skogar ännu dem betäcka,
Deröfver hvälfver än en himmel blå,

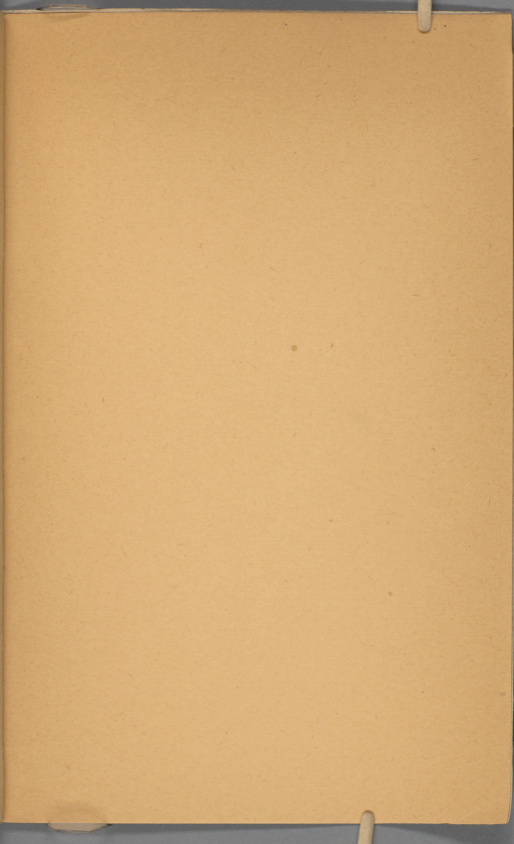
Och ännu flamma fästets norrskenslågor,
Och elfven rullar sina klara vågor
I Siljans famn liksom i Gustafs dagar,
Men — finns väl än ett *sådan* folk, som då?

Ja, handen lägg på hjärtat nu och fråga
Om samma känslor än derinne låga
Och samma mandom, som i Gustafs dar?
Säg, äro tro och enkelhet och dygder
Hvad *högst* man skattar än i dessa bygder,
Och står väl kärleken till Fosterlandet
Än lika varm i allas hjärtan kvar?

Nej! — Men på djupet dock helt visst du finner
Att än den klara, varma lågan brinner,
Fast halförqväfd af tidens kalla hand.
Så hören då hur Gustafs stämma ljuder
Från kullens topp ännu, och kraftigt bjuder
Er kasta af det band, som nu Er trycker:
Den egna sjelfviskhetens tunga band!

Ja, lossen detta! Låten åter flamma
Den fosterländska lågan klar! Den samma,
Som eldat Edra fäder, Dalamän!
Ja, visen världen att blott tro och heder
I ädelt sinne är den kraft Er leder;
Då skolen — rättvist — ibland Sveas söner
Ni häfda platsen som de främste än!

ÖREBRO DAGBLADS TRYCKERI
ÖREBRO 1903

